

**NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA w KRAKOWIE**

30-038 KRAKÓW, ul. Łobzowska 67

☎ (0-12) 633 77 22, 633 77 24, 633 37 09

Fax (0-12) 633 74 55

Kraków, dnia października 2008 r.

P/08/136

LKR-41017-1/08

**Pan Bogusław Ochab
Prezes Zarządu Zakładów
Górnicz-Hutniczych „Bolesław”
ul. Kolejowa 37
32-332 Bukowno**

Wystąpienie pokontrolne

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (jednolity tekst w Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701), Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie przeprowadziła kontrolę Zakładów Górnicz-Hutniczych „Bolesław” S.A., w Bukownie, zwanych w dalszym ciągu „ZGH”, w zakresie prowadzenia przez podmioty górnicze gospodarki remontowej w latach 2005-2007.

Niniejsze wystąpienie tut. Delegatura przesyła, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, w związku z wynikami tej kontroli, przedstawionymi w protokole podpisanym przez Pana Prezesa w dniu 2 września 2008r. i omówionymi na naradzie pokontrolnej w dniu 24 września 2008 r.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia system i stosowane procedury w zakresie planowania remontów, stwierdzając jednak nieliczne ich naruszenia. Pozytywna ocena dotyczy również zwiększającego się udziału remontów planowo-zapobiegawczych w kosztach gospodarki remontowej. Negatywna ocena dotyczy natomiast nierzetelnego postępowania służb technicznych ZGH przy zlecaniu, odbiorach i rozliczaniu remontów (zarówno planowo-zapobiegawczych jak i bieżących), realizowanych przez spółkę zależną „Bolsped”.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące wyniki kontroli i oceny szczegółowe.

1. NIK pozytywnie ocenia opracowaną i stosowaną w latach 2005-2007 w ZGH procedurę w zakresie planowania remontów. Procedura ta miała zastosowanie do remontów

planowo zapobiegawczych. Szczegółowo zostały określone w niej dane jakie winny charakteryzować środki trwałe uwzględniane w planach remontowych. Również Zarząd ZGH w określonych procedurą terminach akceptował i przyjmował w formie uchwały ww. plany a następnie przedkładał do zaopiniowania i akceptacji Radzie Nadzorczej.

2. Izba nie wnosi uwag do zakresu realizacji planów remontowych w badanym okresie. W trakcie realizacji remontów planowo-zapobiegawczych miały miejsce zmiany obejmujące zakres poszczególnych pozycji, wprowadzanie nowych jak również rezygnacja z niektórych pozycji remontowych. Analiza tych zmian wykazała, że w każdym przypadku podstawą zmiany był protokół konieczności sporządzony przez komisję i zatwierdzony przez członka Zarządu - Dyrektora ds. Technicznych, a w dwóch przypadkach przez Prezesa Zarządu. Sposób wprowadzania zmian był zgodny z obowiązującą procedurą. W latach 2005-2007 plany remontów maszyn i urządzeń zostały zrealizowane odpowiednio w 86,1%, 89,8% i 89,1%, w tym w Oddziale Maszyn Ciężkich w 99,2%, 97,2% oraz 75,9%.
3. Wydatki na remonty bieżące przewyższały wartościowo w każdym z badanych lat środki na remonty planowo-zapobiegawcze. NIK pozytywnie ocenia zwiększającą się tendencję udziału nakładów na remonty planowo-zapobiegawcze w stosunku do nakładów na remonty bieżące. W badanym okresie różnica pomiędzy wydatkami poniesionymi na remonty bieżące a planowo-zapobiegawcze systematycznie malała. W 2005 r. wynosiła ona 8.177.640 zł, w 2006 r. - 6.120.000 zł a w 2007 r. obniżyła się do poziomu 3.116.100 zł. Poprawa tych relacji była, w ocenie NIK, wynikiem poprawy sytuacji finansowej ZGH w latach 2005-2007 w stosunku do lat poprzednich, co umożliwiło zwiększenie udziału remontów planowo-zapobiegawczych.
4. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie sposób opracowania i wprowadzenia procedur zakupu usług i materiałów remontowych w ZGH. Procedury ustalające zasady dokonywania zakupu tych usług a także tryb postępowania przy wyborze wykonawców, wprowadzone zarządzeniami Pana Prezesa i poszerzone o szczegółowe regulaminy, zostały oparte na postanowieniach ustawy Prawo zamówień publicznych, mimo, że ustawa prawo zamówień publicznych nie jest obowiązująca dla ZGH. Zgodnie z tymi uregulowaniami, organizację i prowadzenie postępowań w zakresie wyboru wykonawców powierzono komisjom, powoływanym przez Pana Prezesa w składzie uzależnionym od wartości rozpatrywanych zamówień. Procedury określone regulaminami nie musiały być

stosowane w przypadku zlecenia robót lub usług spółkom zależnym, w których ZGH posiadała ponad 90 % udziałów.

Zrządzenie nr 17 Prezesa Zarządu ZGH z dnia 1 sierpnia 2006r. stanowiło m.in., że przy realizacji zadań remontowych, których szacunkowa wartość przekracza 100 tys. zł – podstawowym trybem zamówienia miał być przetarg nieograniczony. Poniżej tej wartości winny być prowadzone negocjacje z zachowaniem konkurencji. Jednocześnie istotnym zapisem w tych procedurach był obowiązek zawierania umów przy zamówieniach o wartości powyżej 10 tys. zł (zarządzenie nr 21 z dnia 20.05.2004r.) i o wartości powyżej 20 tys. zł (zarządzenie nr 36 z 25.10.2005r.). Jednocześnie, w tych uregulowaniach podkreślono, że odstępnie od trybów określonych w regulaminach możliwe było jedynie w nadzwyczajnych sytuacjach, takich jak awarie czy okoliczności wskazujące na bezprzedmiotowość zastosowania trybu ustalonego w procedurach. Decyzje w tym zakresie podejmował Prezes Zarządu lub Dyrektor ds. Technicznych. Wyniki kontroli wskazują, że w badanym okresie na 62 zrealizowane zamówienia na kwotę 12.258.469 zł – 45 z nich o wartości 10.676.137 zł zrealizowano w trybie „z wolnej ręki”, co stanowiło 72,6 % badanych zamówień. Jednocześnie, 21 zamówień (na 45 realizowanych „z wolnej ręki”) przekraczało koszt 100 tys. zł, tj. wartość, powyżej której, zgodnie z procedurami wewnętrznymi, obowiązywał tryb przetargu nieograniczonego. W ZGH stosowano więc w praktyce tryb wyboru „z wolnej ręki” jako wiodący, co nie było zgodne z procedurami wewnętrznymi, które zakładały jako wiodący tryb przetargu nieograniczonego.

Jak wyjaśnił Pan Prezes, przyczyną stosowania w dużym stopniu trybu z wolnej ręki była niedostępność na rynku maszyn górniczych z uwagi na ich specjalistyczny charakter. Większość zleceń remontowych mógł wykonywać jeden, posiadający stosowne certyfikaty producent, a w przypadkach wymuszonych awarią, nie było możliwości poszukiwania alternatywnych zleceniobiorców.

5. Nie budzi zastrzeżeń NIK prawidłowość realizacji 4 zamówień zawartych w latach 2005-2007 na zakup 6 wozów odstawczych typu CB-4. Szczegółowa analiza umów wykazała, że w umowach został określony w sposób jednoznaczny przedmiot umowy, terminy realizacji dostaw, tryb dochodzenia ewentualnych roszczeń z tytułu opóźnień w dostawach lub usługach, kary umowne z tytułu odstąpienia od umowy z przyczyn zależnych od dostawcy a także nieterminowego wykonania umowy oraz usunięcia wad stwierdzonych z winy wykonawcy w okresie gwarancji. Wszystkie umowy zawarto

z jednym wykonawcą, który był jednocześnie producentem ww. maszyn. Wyboru tego wykonawcy dokonano na wniosek komisji, w której składzie nie było ani jednego członka Zarządu ZGH, pomimo, że wartość przedmiotu zamówienia mieściła się w przedziale od 405 tys. zł do 463 tys. zł, tj. przekraczała każdorazowo 100 tys. zł. Postępowanie takie było niezgodne z przyjętymi w ZGH procedurami.

6. NIK negatywnie ocenia procedury zlecania i realizacji remontów planowo-zapobiegawczych spółce zależnej „Bolsped”. W badanym okresie ZGH zleciło temu podmiotowi dwa remonty kapitalne maszyn górniczych, obejmujące naprawę wiertnicy typ SWW K4/5 oraz naprawę ładowarki typ LKP-0902/40.

Wyniki kontroli wskazują, że postępowanie w sprawie wyboru wykonawcy ww. remontów nie było przeprowadzone zgodnie z procedurami ustalonymi w ZGH, bowiem:

- protokół negocjacji cen remontów maszyn samojezdnych nosił datę 6 stycznia 2004r., tj. został sporządzony czwartego dnia po podpisaniu umowy,
- w negocjacjach nie uczestniczył członek Zarządu ZGH, pomimo przekroczenia progu wartości zamówienia,
- protokół dotyczący zlecenia ww. naprawy „z wolnej ręki”, ze strony ZGH podpisali dwaj pracownicy w dniu 15 stycznia 2004 r., tj. 11 dni po podpisaniu umowy. Żaden z pracowników nie był członkiem Zarządu ZGH,
- aneks nr 1 (bez daty), zmieniający termin odbioru wiertnicy na dzień 10-15 stycznia 2005r. nie uzasadniał przedłużenia okresu remontu o 3 miesiące w stosunku do postanowień zał. nr 1 do umowy (wiertnica była remontowana od dnia 6 sierpnia 2004 r. przez okres 5 miesięcy),

Przy naprawie ładowarki typ LKP-0902/40 wystąpiły również nieprawidłowości, które polegały m.in. na:

- braku ogłoszenia przetargu nieograniczonego, pomimo znacznej wartości zamówienia (876 tys. zł netto), co było niezgodne z procedurami obowiązującymi w ZGH,
- niedotrzymaniu terminu wykonania remontu, który trwał 103 dni, tj. o 18 dni dłużej niż określono w umowie. Za ww. okres ZGH nie naliczył kar umownych, pomimo postanowień w tym zakresie wynikających z § 6, pkt 3, ppkt a umowy. Przyjmując opóźnienie o każdy dzień 0,1 % ceny netto przedmiotu umowy, kara umowna, wg szacunku NIK, winna wynosić 15. 768 zł.

W ocenie NIK, wysoki był koszt wynegocjowanego remontu ładowarki, który stanowił 77,9 % ceny netto nowej maszyny. Należy podkreślić, że oferta sprzedaży ładowarki przez firmę Zaznam-Legmet została złożona dnia 19 grudnia 2006 r. z ceną

1.130 tys. zł netto i dostawą w ciągu 6-7 miesięcy (czerwiec-lipiec 2007r.). Remont tej ładowarki został zlecony w I półroczu 2007 r. i pokrywał się czasowo z możliwością zakupu nowej ładowarki. Protokół z wyboru wykonawcy remontu z dnia 4 czerwca 2007 r. nie zawierał uzasadnienia do zlecenia remontu a ponadto komisji wnioskującej nie przewodniczył członek Zarządu ZGH, lecz kierownik Działu Energo-Mechanicznego. Postępowanie takie było niezgodne z postanowieniami zarządzenia nr 17 Prezesa Zarządu ZGH.

Jak wyjaśnił Pan Prezes, przyczyną nienaliczania ww. kar umownych były problemy z dostawą poszczególnych podzespołów do remontowanej maszyny a wykonawca poinformował ZGH o tych okolicznościach i zmianach w terminach wykonania remontu. Pan Krzysztof Kowalski – kierownik Działu Energo-Mechanicznego ZGH, w swoich wyjaśnieniach, potwierdził przekroczenie terminu wykonania remontu ładowarki bez uzasadnienia, a okoliczności wskazane przez Pana Prezesa w wyjaśnieniach, nie były potwierdzone dokumentacją źródłową przedstawioną kontrolującym.

W dodatkowych wyjaśnieniach, złożonych do protokołu kontroli, stwierdził Pan Prezes, że zamówienia z wolnej ręki udzielane były po negocjacjach tylko z jednym wykonawcą a tryb ten dotyczył w głównej mierze zleceń, których przedmiot nie był dostępny na rynku i posiadał niezależne od okoliczności standardy jakościowe. Ponadto, ww. tryb zlecany był przy w zamówieniach, które ze względu na ich specyficzny przedmiot mógł wykonać tylko jeden, określony wykonawca, posiadający stosowne certyfikaty.

7. Również negatywnie ocenia NIK zlecenie i rozliczanie remontów bieżących przez spółkę zależną „Bolsped”. Wyniki kontroli wskazują, że mimo podpisanych umów rocznych, obejmujących m.in. remonty bieżące maszyn górniczych i podzespołów do nich (nr SE 1/01/2004-2006), w dokumentach tych nie uszczegółowiono procedur dotyczących wykonywania ww. napraw.

Szczegółowej kontroli poddano realizację ww. umów w IV kwartale 2007r. Wyniki kontroli wykazały m.in., że:

- Zamówienia kierowane z ZGH do Spółki nie zawierały terminów wykonania napraw. Okresy napraw, badane na podstawie zamówień wynosiły od 8 do 76 dni (z wyłączeniem naprawy SWT-16, gdzie wg ewidencji czasu pracy w okresie 2 dni rozliczono 128 roboczogodzin). Tym samym Zamawiający nie przestrzegał

postanowień § 7 ust. 4 cyt. umowy, określającego wymiar kar za nieterminowe wykonanie napraw.

- Zamówienia na naprawy nie zawierały dat wpływu do spółki „Bolsped”. Tylko w jednym przypadku (na 20 badanych) odnotowano datę wpływu zamówienia do Spółki – po 7 dniach od daty wystawienia tego dokumentu przez Dział Energo-Mechaniczny.
 - Dokumentacja napraw nie zawierała protokołów przekazania maszyn samojezdnych do Oddziału Serwisu Spółki.
 - W rozliczeniach do faktur za naprawy bieżące podzespołów wymienionych w zał. nr 1, remontowanych jako pozycje kosztów oznaczonych „wg kalkulacji” Spółka nie przedstawiła kalkulacji tych napraw.
 - W 8 przypadkach dokumenty potwierdzające wykonanie zamówienia nie były opatrzone podpisami osób odpowiedzialnych za odbiór naprawianych maszyn i podzespołów.
 - Dokumentacja rozliczeniowa nie zawierała także protokołów złomowania wymienianych podzespołów oraz uzgodnień ze zleceniodawcą dotyczących wymiany złomowanych części na nowe lub zakupu nowych części (§ 8 cyt. umowy).
 - Spółka podzlecała naprawy podzespołów i części zamiennych podmiotom zewnętrznym, rozliczając je po kosztach wyższych niż ujęte w załączniku nr 1. Na 21 badanych rozliczeń ww. zamówień – 12 faktur zawierało ceny remontowanych podzespołów (łącznie 20 pozycji) wyższe od cen określonych w załączniku nr 1 do umowy FF/16/01/2007 z dnia 2 stycznia 2007r. Różnica kosztów remontów, realizowanych przez firmy obce i wyszczególnionych w zał. nr 1, wynosiła 20.965 zł.
- Należy podkreślić, że postanowienia umów na remonty kapitalne i bieżące maszyn górniczych nie zawierały uprawnień dla spółki „Bolsped” do podzlecania remontów (określonych w załączniku nr 1 do cyt. umowy) podmiotom zewnętrznym. Zgodnie z zarządzeniem nr 17 Prezesa Zarządu ZGH z 31 maja 2007r., w przypadku udzielania zamówień innym podmiotom niż spółki zależne, miano je udzielać przy kwotach przekraczających 5 tys. zł, za akceptacją dwóch członków Zarządu ZGH lub członka Zarządu i Prokurenta.

8. Izba negatywnie ocenia, biorąc pod uwagę wartość remontowanych maszyn, brak rzetelności przy dokumentowaniu wjazdu i wyjazdu maszyn przeznaczonych do remontu (brak dokumentacji z lat 2005-2006, niejednoznaczne wpisy w książkach wjazdu

i wyjazdu). NIK pozytywnie ocenia podjęte w czasie kontroli przez Pana Prezesa działania obligujące firmę ochroniarską do przechowywania przedmiotowej dokumentacji przez okres pięciu lat oraz rzetelnego dokumentowania ruchu środków trwałych.

9. NIK negatywnie ocenia brak procedur obejmujących ewidencję części zamiennych i podzespołów wymienianych w maszynach górniczych, poddawanych naprawom w Halach Garażowych Kopalni „Pomorzany” oraz warsztatach serwisowych spółki „Bolsped”.

Wyniki kontroli wskazują, że ww. elementy maszyn górniczych po demontażu składowano w tzw. „ogródku” bez prowadzenia ewidencji obejmującej takie informacje jak, np. kiedy, w jakim czasie i z jakiej maszyny wymontowano daną część (podzespół), czy nadaje się ona do dalszej naprawy czy też będzie złomowana, kiedy została zakwalifikowana do remontu (regeneracji), do jakiej maszyny została zamontowana po dokonaniu naprawy itp. W ocenie NIK, brak takiej ewidencji stwarzać może pole do nadużyć, wynikających z kwalifikowania ww. podzespołów i części do remontów (napraw) lub przekazywania ich na złomowiska. Izba pozytywnie ocenia deklarację złożoną na naradzie pokontrolnej, że ewidencja części i podzespołów przechowywanych w tzw. „ogródku” została zaprowadzona.

10. Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia sprawowanie nadzoru i kontroli nad realizacją gospodarki remontowej w ZGH. Kierownicy działów Energo- Mechanicznego, Inwestycji i Remontów części górniczej oraz Główny Księgowy ZGH przyjmowali i zatwierdzali dokumentację rozliczeniową oraz faktury spółki „Bolsped”, nie dokonując faktycznego (poza formalnym) sprawdzenia i weryfikacji pod względem merytorycznym i rachunkowym rozliczeń zakresu rzeczowego i wynikających z tego kwot należności za naprawy i remonty zlecane ww. spółce. Dokumentację potwierdzającą wykonanie zamówień, jak również wnioskowanie o wykonanie remontów przez spółkę „Bolsped”, zatwierdzał Pan Krzysztof Kowalski - kierownik Działu Energo-Mechanicznego ZGH. W ocenie NIK, w tym przypadku występował konflikt interesów, gdyż kierownik Działu Energo-Mechanicznego ZGH, pełniący równocześnie funkcję członka Rady Nadzorczej w spółce „Bolsped”, będącej spółką zależną od ZGH, lecz zarazem odrębnym podmiotem prawnym, występował w podwójnej roli przy zlecaniu i rozliczaniu zleceń remontowych.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie wnosi o ich wykorzystanie a ponadto o podjęcie działań zmierzających do:

1. Przeanalizowania umów oraz sposobu rozliczeń usług remontowych pomiędzy ZGH a spółką „Bolsped” jak również przestrzeganie wewnętrznych procedur (po ewentualnej ich aktualizacji), zwłaszcza przy zamówieniach o dużej wartości.
2. Analizowania, przed przyjęciem planów remontowych, celowości wydatkowania środków na remonty kapitalne maszyn i urządzeń w relacji: wartość remontu kapitalnego a cena zakupu nowej maszyny bądź urządzenia.
3. Zwiększenia nadzoru nad rzetelnością zlecenia i rozliczeń kosztów remontów realizowanych przez Bolsped sp. z o.o w świetle wyników kontroli w spółce zależnej.
4. Prowadzeniu rzetelnego systemu ewidencjonowania podzespołów i części zamiennych magazynowanych w tzw. „ogródku”.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie, na podstawie art.62 ust.1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Zarząd ZGH w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania ocen, uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu ich realizacji lub przyczynach nie podjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie do 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, Zarządowi ZGH przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Najwyższej Izby Kontroli Delegatura w Krakowie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały.

Podpisał dnia 17 października 2008 r. Jan Dziadoń – Dyrektor Delegatury NIK w Krakowie

Otrzymują:

1. Adresat
2. Delegatura NIK w Katowicach
3. Akta kontroli.